



Zilveren Maan, eerste generatie (29 mei 2016)Foto: M.Pemmelaar (zie pag. ..)



Zilveren Maan, tweede generatie (16 augustus 2016) Foto: M.Pemmelaar (zie pag. 25)



Veenhooibeestje (*Coenonympha tullia*) met Dopheide, rups en Eenarig wollegras. Foto: Judith Bouma (Zie pag. 27)

Eik: *Stigmella samiatella* ; *Stigmella basiguttella* ; *Stigmella roborella* ; *Ectoedemia albifasciella* ; *Tischeria ekebladella* ; *Tischeria dodonaea* ; *Bucculatrix ulmella*; *Phyllonorycter muelleriella* ;

Wilg: *Stigmella obliquella* ; *Stigmella salicis* ; *Caloptilia stigmatella* ; *Caloptilia stigmatella* ; *Phyllocnistis saligna* ; *Phyllonorycter salicicolella* ; *Phyllonorycter viminetorum* ; *Phyllonorycter salictella* ; *Coleophora lusciniapennella* .

Kastanje: *Cameraria ohridella*.

Gagel: *Coleophora lusciniapennella*.

Berk: *Stigmella continuella* ; *Ectoedemia occultella* ; *Parornix betulae* ; *Phyllonorycter ulmifoliella* ; *Coleophora serratella* .

Roos: *Stigmella anomalella* ; *Coleophora gryphipennella*.

Appel: *Stigmella malella* ; *Stigmella oxyacanthella* ; *Bohemannia pulverosella* ; *Parornix scoticella* ; *Phyllonorycter blancardella* ; *Lyonetia clerkella* ; *Yponomeuta malinellus lege poppen* ;

Kers: *Lyonetia clerkella*.

Smeerwortel: *Dialectica imperialella*.

Koninginnenkruid: *Coleophora follicularis*. Gal *Adaina microdactyla* .

Hondsdrif: *Coleophora albitarsella*.

Wilgenroosje: *Mompha raschkiella*.

Waargenomen dagvlinders: Klein Koolwitje; Klein geaderd Witje; rups Landkaartje; Bont Zandoogje.

Waargenomen nachtvlinders: Gehakelde bladroller (*Acleris emargana*); Brandnetelmot (*Anthophila fabriciana*); Luipaardlichtmot (*Nomophila noctuella*); rups Bruine eenstaart (*Drepana curvatula*) op Els. **Zie foto pag. 17** ; rups Braamvlinder (*Thyatira batis*) op Braam **Zie foto pag. 17**; Taxusspikkelspanner (*Peribatodes rhomboidari*); rups Gewone spikkelspanner (*Ectropis crepuscularia*) op Braam; rups Grote of Kleine Beer; Stro-uiltje (*Rivula sericealis*); Bruine herfstuil (*Agrochola circellaris*); Gamma-uil (*Autographa gamma*).

2016 het jaar van de Zilveren Maan - Mariske Pemmelaar

De oostelijke wind van 2014 bracht de eerste Oostelijke Vos van Friesland voor mijn neus. De zuidelijke wind van vorig jaar (2015) liet het eerste, meest noordelijke Tijgerblauwtje ooit, voor mijn voeten neerstrijken. Dat gebeurde tijdens het tellen langs mijn vlinderoute in Hulstreed. Dit jaar waaiden er meestal westelijke winden. De westelijke wind had niet van die verrassingen in petto. Maar op een windstille dag werd het voor mij toch weer een bijzonder vlinderjaar. Dankzij de vergunning, die ik dit jaar van het Staatsbosbeheer kreeg. Ten behoeve van vlinderonderzoek mocht ik van het SBB rondkijken in hun zeer kwetsbare natuurterreinen in de valleien van Tjonger en Linde.

Tijdens een werkgroepexcursie in 2014, in een SBB gebied in het beekdal van de Linde, begon voor mij de fascinatie voor de Zilveren Maan. Toen Siep Sinnema in zijn vlindernet een Zilveren Maan ving en ook weer losliet. Ik kwam wel al



Zilveren Maan in vlindernet van Siep Sinnema (aug 2014)



Heivlinder op zandpad (2013)

geregeld in dit bijzondere natuurgebied maar zelf had ik er nog nooit een Zilveren Maan gezien. Wel zag ik bijvoorbeeld in 2013 op een zandpad in dit gebied de Heivlinder. Dat was een toevalstreffer en een heel bijzondere waarneming voor dit gebied. Daarna heb ik hem nooit meer gezien.

In de hoop de Zilveren Maan (*Boloria selene*), nog een keer in het gebied tegen te komen ben ik me gaan verdiepen in de leefwijze.

“De Zilveren Maan, die behoort tot de groep van parelmoervlinders, is een zeldzame (stand)vlinder met een geringe mobiliteit. Zelden leggen deze vlinders meer dan 500 m af. Ze vliegen in twee generaties: van begin mei tot half juni en van begin juli tot half september. Rupsen zijn er van begin juni tot half juli en van half augustus tot half mei.

Habitats voor deze vlinder zijn natte tot vochtige schrale gras-hooilanden en ijle, bloemrijke veenmosrietlanden. De aanwezigheid van de waardplant het moerasviooltje is een voorwaarde. Bovendien moeten de vliegterreinen beschut liggen. In de winter moet het terrein plasdras zijn met een hoge grondwaterstand. In de zomer mag het gebied oppervlakkig uitdrogen. Er dient minstens een halve hectare leefgebied voor een populatie beschikbaar te zijn met een viooltjesdichtheid van 50 tot 200 per m². Als het leefgebied groter is kan de dichtheid van viooltjes lager zijn. De vegetatie waarin de viooltjes bloeien moet vrij ijl zijn. Vooral in augustus moeten de vrouwtjes de viooltjes goed kunnen bereiken en hebben de rupsen voldoende zonlicht nodig om zich te kunnen ontwikkelen. Het aanbod van nectarplanten gedurende de vliegtijd moet groot zijn. Vooral voor de eerste generatie”.

(Bronnen Vlinderstichting, Dagvlinders in Fryslân, het vluchtige vastgelegd)

In de zomer van de zuidelijke winden (2015) riep de Vlinderstichting op om alert te zijn op de Zilveren Maan. Deze zou van half juli tot half augustus vliegen. Op 17 juli ging ik kijken maar ik zag geen Zilveren Maan. Op 14 augustus waagde ik een nieuwe poging. En ja hoor op de bloeiende Blauwe Knoop en op het pas gemaaide veenmosrietland zag ik er een stuk of vijf. Toen ik op 21 augustus nog een keer ging waren ze er al niet meer.

Onze Vlinderwerkgroep vond het een prachtige waarneming maar men gaf mij het advies er verder geen ruchtbaarheid aan te geven. De Zilveren Maan is een veel te zeldzame soort in dit zeer kwetsbare gebied. Ik heb het natuurlijk wel aan de boswachter ecologie, Emiel Beijk van het Staatsbosbeheer gemeld.

In 2016 met de SBB vergunning op zak, ben ik de bezoekerfrequentie aan het natuurterrein gaan opvoeren. Steeds bezocht ik min of meer dezelfde plek. Ik drong niet veel verder het gebied in. Heel onverwacht werd ik op 29 mei geconfronteerd met drie Zilveren Manen, op de bloemen van de Kale Jonker, Tormentil en Orchidee. De blaadjes van de waardplant: het Moerasviooltje waren daar niet ver vandaan. Dit was de eerste waarneming van de eerste generatie voor dit gebied!
Zie foto pag. 18.



Zilveren Maan, eerste generatie (29 mei 2016)

Op 18 juli zag ik er weer een paar Zilveren Manen, nu op de Wederik en de Grote Kattestaart. De tweede generatie!



Zilveren Maan, tweede generatie (1 augustus 2016)

Met laarzen aan durfde ik het gebied steeds verder in te gaan. Op de warme, windstille dag van 1 augustus als Dopheide, Struikheide,

Wederik en de Grote Kattestaart volop in bloei staan, kwam ik op een heel geïsoleerde plek, waar ik nog niet eerder was. Ik kon er mijn ogen niet geloven! Op elke bloeiende plant één en soms wel twee Zilveren Manen. Het was overweldigend! Ik kreeg een paradijselijk gevoel. Wat een voorrecht dit te mogen mee maken! Ongeveer 70 exemplaren telde ik. In maar een gedeelte van het gebied. Ik schatte dat er wel meer dan 100 van de tweede generatie van deze parelmoervlinders vlogen. Op de eerste plek daarentegen zag ik hooguit een enkele.

Op de SBB blog schrijft boswachter Roel Vriesema op 9 augustus: “Toename van zilveren manen langs de Linde”. De toename van deze zeldzame vlinder is waarschijnlijk een gevolg van jarenlang hard werken aan de verbetering van deze natuurgebieden. Verbeteringen zijn vooral gericht op de waterhuishouding. De komende jaren wordt meer nieuwe natuur in het beekdal van de Linde gerealiseerd, dus volop potentie voor het behoud van deze bijzondere vlinder in een van die mooie Friese beekdalen”.

Op 16 augustus ging ik nog een keer het gebied in. Op dezelfde geïsoleerde plek trof ik nog een groot aantal exemplaren aan. Ik telde er 35 vooral op de nog steeds bloeiende Grote Kattestaarten. Maar ook op de Blauwe Knoop en de Klokjesgentiaan. Toen ik nog even naar mijn eerste waarnemingsplek ging kijken zag ik er nog een tweetal overvliegen. Op de plek zelf was geen Zilveren Maan meer te bekennen. De Blauwe Knoop stond er wel mooi te bloeien. Op 31 augustus zag ik nergens meer een Zilveren Maan. Zie **foto pag. 18**.

*Zilveren
Maan, tweede generatie (16 augustus 2016)*



Van een medewerker van It Fryske Gea hoorde ik dat er dit jaar ook op één van hun terreinen langs de Linde meer dan 70 exemplaren geteld waren. Gaat met deze aantallen het jaar 2016 de boeken in als topjaar voor de Zilveren Maan in de Lindevallei?